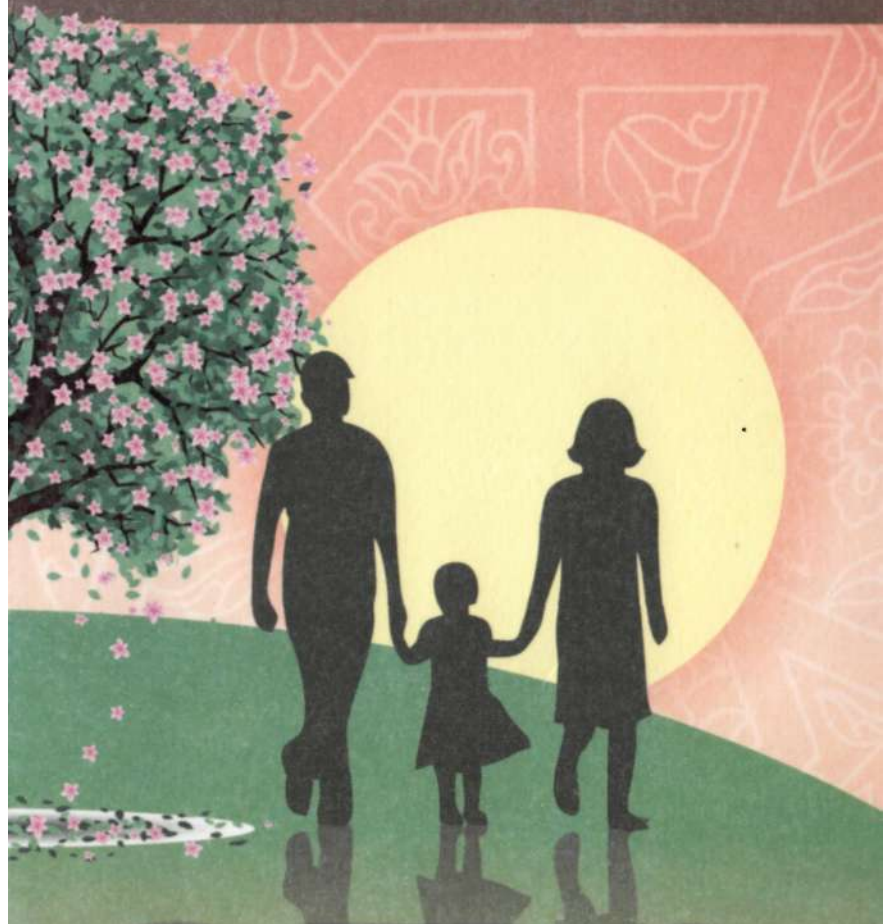

Abdurauf FITRAT

OILA

YOKI OILA BOSHQARISH TARTIBLARI

Abdurauf FITRAT

OILA

YOKI OILA BOSHQARISH TARTIBLARI

Cho'lpon nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi
Toshkent — 2013

UO'K: 37.018.11

KBK 87.7

F-60

Tarjimon va izohlar muallifi:

Shodman Vohidov

Mas'ul muharrir:

Hamidulla Boltaboyev

Fitrat, Abdurauf

F-60 Oila yoki oila boshqarish tartiblari / A. Fitrat; tarjimon va izohlar muallifi Sh. Vohidov; mas'ul maharrir H. Boltaboyev. — Toshkent: Cho'lpon nomidagi NMIU, 2013 — 144 b.

ISBN 978-9943-05-591-9

Ulug' adibimiz Abdurauf Fitratning badiiy va ilmiy asarlari bilan birga axloqiy masalalarga doir bir qator risolalari bor. Ularda komil inson shaxsini shakllantirish bilan bog'liq muammolar va ularni yechimi aks etgan. Jamiyatning asosi bo'lgan oila, uning inson hayotidagi o'rni, oila boshlig'i va a'zolarining vazifalari hamda oilaviy tarbiya muammolari o'z aksini topgan mazkur risola keng kitobxonlar ommasiga mo'ljallangan.

UO'K: 37.018.11

KBK 87.7

ISBN 978-9943-05-591-9

© «Ma'naviyat», 2006

© Cho'lpon nomidagi NMIU, 2013

PROFESSOR FITRAT IBRATLI OILA HAQIDA

Har qanday jamiyatda ham oila ijtimoiy taraqqiyot manbai va axloqiy tarbiya o'chog'i bo'lib kelgan. Shuning uchun ham insoniyat ulug'lari oilani nafaqat jamiyat, balki davlatchilik asoslarining qurilishida ham ilk maktab deb bilganlar. Milliy taraqqiyotga yuz tutgan mustaqil yurtimizda komil insonni tarbiyalash va huquqiy davlatchilik asoslariga poydevor qurish davrida *1998- yil – Oila, 2012-yil esa Mustahkam oila yili* deb belgilanganligi bejiz emas. Nafaqat ijtimoiy va siyosiy, balki ma'naviy va ma'rifiy ahamiyatga molik ushbu holni professor Fitrat birgina islomiy oila timsolida anglatgan.

Inson muhabbatdan tug'ilgan, oiladagi ilk onalik mehri va otalik muhabbati bilan yo'rgaklangan. Go'dakning insoniy sifatlari kamol topishida ham mana shu mehr-muhabbat tarbiya maskani hisoblanadi. Binobarin, nikohdan birinchi maqsad ham naslning davomiyligidir. Fitrat qarashlarining zamirida islomiy oila mohiyatini anglatish yotgani uchun oilada millatning qadri va sha'nini belgilovchi harakatlar, avvalo, er va xotinning iffat va porsolig'i (diyonati) bilan bog'liq ekanini hayotiy misollar bilan anglatadi.

Er-xotinlikning birinchi sharti va oxir-oqibati farzand ekan, bu maqsadga erishish vositasi va sababi visoldir. Visol ishtiyoqi yoshlarda ertaroq tug'ilishiga qaramasdan *«hakimlar erkaklarga 23 yoshdan oldin uylanmaslikni va qizlarga 18 yoshdan oldin turmushga chiqmaslikni maslahat beradilar»*.

Ushbu «maslahat»ning ham fiziologik va genetik, gigiyenik va sihattalab maqsadlariga qaratilganini eslash barobarida oilaning sog'lom va barkamol farzand yetishtirishdagi vazifalarini erinmay birma-bir uqtirib o'tgan. Oilani janjal, fisq, xiyonat va, boringki, taloq kabi kushandalardan saqlab turuvchi vosita madoradir, ya'ni er-xotinning murosasidir.

Tabiiyki, tartibli oilada nikoh, homiladorlik va uning nihoyasi farzanddir. Fitrat farzand tug'ilishi bilan bog'liq barcha shar'iy hukmlarni eslatish barobarida asosiy e'tiborni farzand parvarishiga qaratgan. Shuning uchun ham kitobning ikkinchi bobi «*Farzand tarbiyasi*» deb nomlanadi. Tarbiya masalasiga ham millatga buyuk foyda yetkazuvchi soha deb qaramoq va uni boshqalarga ishonib topshirib qo'yish oilaning mas'uliyatsizligidandir, degan zarur xulosaga keladi. Fitrat tarbiya haqidagi qadimiy fanlar asosida uni uch shaklda: *badan-tarbiya, aqliy va axloqiy tarbiya* deb anglatgan. Biroq ularni bir-biridan ajratib ham bo'lmaydi. Ular o'zaro shunday bog'liqdirki, biriga ziyon yetsa, boshqalarida ham nuqson paydo bo'ladi. Biriga foyda yetsa, boshqalari ham undan bahramand bo'ladi.

Oiladagi oddiy mojaro va harakatlar bilan o'ralashmay, bolalarning aqliy, ya'ni fikriy tarbiyasi millatning niyati bilan uyg'un bo'lishi lozim.

Axloqiy tarbiya kishi axloqini kamolga yetkazish, odamning fe'l-u xo'yi va harakatiga yaxshi fazilatlarini singdirish demakdir.

Hayot binosini qurishda va uning taraqqiyotida avlod tarbiyasining rolini ta'kidlar ekan, Fitrat uch narsa: tansihatlik, sog'lom fikr va yaxshi axloq muhimligini ko'rsatadi. So'ngra esa mana shu tarbiya uchun zarur bo'lgan turli xil vazifalarni olim jamiyat a'zolari oldiga qo'yish bilan o'z risola-tadqiqotini yakunlaydi.

Hamidulla BOLTABOYEV,
filologiya fanlari doktori, professor

MUNDARIJA

PROFESSOR FITRAT IBRATLI OILA HAQIDA.....	3
<i>Muallifdan. Bismillahir rohmahir rohiym.....</i>	<i>5</i>

Birinchi qism

UYLANISH VA UYLANMASLIK XUSUSIDA.....	8
NECHTA XOTINGA UYLANISH MUMKIN?.....	16
UYLANMOQ ZARUR BO'LGANDA	
QANDAY XOTINNI TANLASH LOZIM?.....	23
BO'LAJAK ER-XOTIN BIRINCHI	
NAVBATDA NIMALARGA AHAMIYAT BERSIN?.....	27
MAHR VA TO'Y QANDAY BO'LISHI LOZIM.....	33
ER-XOTINNING QANDAY	
YASHAMOQLIKLARI XUSUSIDA.....	41
OILANING MAISHATI VA IDORASI.....	46
IFFAT VA MO'MINLIK.....	51
G'AYRAT.....	52
VISOL.....	54
MUROSA-YU MADORA.....	57
TALOQ.....	59
HOMILADORLIK DAVRI.....	65

Ikkinchi qism

FARZAND TARBIYASI.....	70
BADAN TARBIYASI.....	80
AQLIY TARBIYA.....	98
AXLOQIY TARBIYA.....	109
MAKTAB.....	120
QIZLAR HAM ILM OLISHLARI KERAKMI?.....	124
OTA-ONANING HAQ-HUQUQLARI.....	131
YETIMLAR HAQ-HUQUQLARI.....	138
XIZMATKORLAR HUQUQLARI.....	141

